

תשובת המרגלים - שלושה חלקים לתשובה

7. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק כו - כט (כו) וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וְאֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַר פָּאֲרָן קְדֻשָׁה וַיֹּשִׁיבוּ אֹתָם דְּבַר וְאֵת כָּל הָעֵדָה וַיֵּרְאוּם אֶת פְּרִי הָאָרֶץ: (כז) וַיֹּסְפוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנֹכִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתֶּנּוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא וְזֶה פְרִיָּהּ: (כח) אָפֶס כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בְּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֶת מְאֹד וְגַם יְלָדֵי הָעֵקֶק רְאִינוּ שָׁם: (כט) עַמְלֶק יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהַקְּמָרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

8. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק ל - לא (ל) וַיְהִי כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה וַיִּרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוֹכַל לָהּ: (לא) וְהַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ:

9. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק לב - לג (לב) וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רְאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשֵׁי מְדוּתִים: (לג) וְשָׁם רְאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֶנֶק מִן הַנְּפִילִים וְנָהָי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

10. רמב"ן במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק כז (כז) וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הוּא - בַּעֲבוּר שְׂצוּה אֹתָם לְרֹאוֹת הַשְּׂמֵנָה הִיא אִם רִזָּה, הַשִּׁיבוּ לוֹ כִּי הִיא שְׂמֵנָה וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ הִיא, וְעַל שְׂאֵלְתוֹ הִישִׁיבָה עֵץ אִם אֵין, הַשִּׁיבוּ לוֹ "וְזֶה פְרִיָּהּ", כִּי כֵן צוּה אֹתָם לְהִרְאוֹתוֹ. וְהִנֵּה בְּכָל זֶה אָמְרוּ אִמְתָּ וְהַשִּׁיבוּ עַל מַה שֶּׁנִּצְטוּוּ. וְהִיא לָהֶם לֵאמֹר שֶׁהָעָם הַיּוֹשֵׁב עֲלֵיהּ עַז וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת, כִּי יֵשׁ לָהֶם לְהַשִּׁיב אִמְרֵי אִמְתָּ לְשׁוֹלְחֵם, כִּי כֵן צוּה אֹתָם לְחַזֵּק הוּא הַרְפָּה הַבְּמַחְנִים אִם בַּמְּבַצְרִים

11. רמב"ן במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק כז אבל רשעים במלת "אפס", שהיא מורה על דבר אפס ונמנע מן האדם שאי אפשר בשום ענין, כלשון האפס לנצח חסדו (תהלים עז ט), ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מה יד). והנה אמרו לו, הארץ שמנה וגם זבת חלב ודבש והפרי טוב, אבל אי אפשר לבא אליהם כי עז העם והערים בצורות גדולות מאד וגם ילידי הענק ראינו שם:

12. עקידת יצחק במדבר שער עז (פרשת שלח) ומה שכתב הרמב"ן שכל רשעים הוא במלת אפס שהוא מורה על דבר נמנע ואפס מן האדם כלשון האפס לנצח חסדו (תהלים ע"ז) ואין עוד אפס אלהים (ישעיה מ"ה). יראה שהוא דקדוק חלוש מאד למצוא למותם תוצאות כי ודאי מלת אפס בזה השמוש היא שוה למלת רק או אך כמו שמצינו בבלעם פעם אך את הדבר פעם אפס את הדבר (במדבר כ"ב) ואין הבדל ביניהם ושניהם כטעם אפס כי לא יהיה בך אביון (דברים ט"ו) והוא מבואר.

13. דברים (פרשת ואתחנן) פרק ז פסוק א (א) כִּי יִבְיָאָה ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל גּוֹיִם רַבִּים מִפְּנֵיךָ הַחִתִּי וְהַגְּרִגְשִׁי וְהַקְּמָרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוּסִי שְׂבָעָה גּוֹיִם רַבִּים וְעַצוּמִים מִמֶּךָ:

פרשת שלח -

הדרך לגלות מה תוקע אותנו בחיים

1. במדבר (פרשת שלח) פרק יד פסוק כו - כט (כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (כז) עַד מַתִּי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת תְּלֻנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מְלִינִים עָלַי שְׂמַעְתִּי: (כט) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ פַּגְרֵיכֶם וְכָל פְּקֻדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה אֲשֶׁר הִלַּיְנֶתֶם עָלַי: רש"י (כז) לעדה הרעה וגו' - אלו המרגלים, מכאן לעדה שהיא עשרה:
2. העמק דבר במדבר (פרשת שלח) פרק יד פסוק כז (כז) עַד מַתִּי לַעֲדָה הָרְעָה. רש"י פירש עשרה מרגלים, ולמד רבינו מסוגית הגמרא בכמה מקומות ללמוד מכאן דעשרה נקרא עדה, אבל מכ"מ הרי אנו רואים להלן בפסוק ל"ה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי, דלא מדבר במרגלים ביחוד עד מקרא ל"ו, וכן לעיל מקרא א' ותשא כל העדה הפי' סנהדרין שבכל השבטים.
3. במדבר (פרשת שלח) פרק יד פסוק לה - לו (לה) אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם יָמָתוּ: (לו) וְהַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וַיֵּשְׁבוּ וַיִּלְוּ וַיִּלְיִנוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל הָאָרֶץ: (לז) וַיָּמָתוּ וְהַאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי ה':
4. שיר מעון במדבר פרק יד פסוק לו הרב שמעון בן רבי אברהם שמואל בנימין סופר (שרייבר) נולד בשנת תר"י (1850) בפרשבורג לאביו בעל 'כתב סופר', בנו של החתם סופר. (לו) והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ וישבו וילינו עליו את כל העדה להוציא דבה על הארץ וימותו האנשים וגו'. יל"ד אריכות הלשון, די לומר וימותו האנשים מוציא דבת הארץ, וילינו כל העדה. ועוד יל"ד בתחילת הפ' (י"ג ג') מפרש רש"י כולם אנשים, כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים ה', ותינח בתחילת שילוחם, אבל עתה שנתחמצו ונעשו רשעים למה קורא אותם אנשים.
5. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית סימן תקפ סעיף ב באחד באב מת אהרן הכהן; בי"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז. בי"ז באלול מתו מוציא דבת הארץ;
6. בית יוסף אורח חיים סימן תקפ והיאך ימותו המרגלים בשבעה באלול וכי היו מוציאין דיבה מתשעה באב עד שבעה באלול ודבריו תמוהים ושמה מוציא דיבה אחרים עכ"ל ולי נראה דאפשר לומר שענשן של מרגלים היה שמיד נשתרבב לשונם כדברי המדרש (סוטה לה). והיו מתמצים בחולאים רעים עד שבעה באלול מה שלא היה כן לשאר מתי מדבר שלא היתה מיתתם אלא כמשחל ביניתא מחלבא אבל הא קשיא לי למה התקינו להתענות ביום שמתו מוציא דיבת הארץ שמחה מיבעי באותו יום דבאבוד רשעים רינה (משלי י א') ושמה מפני שלא זכו שתקבל תשובתם מצטערין דמסתמא שבו ולא נתקבלו:

20. משנה שכיר - מועדים פרקי אבות פרק ו איני דר אלא במקום תורה

וכן היה במעשה דר' יוסי בן קיסמא, דבטח אותו איש שפגע בו היה ראש הקהל באיזה עיר גדולה, והיה נשלח מן הקהלה לבקש להם רב, ויען שהיה עם הארץ כמו שהוא עפ"י רוב, לא היה יודע במה לבחון את הרב אם הוא תלמיד חכם וראוי לאותו איצטלא, על כן עשה לו סימן אם הוא באיזה מקום גדול אז יקח אותו ויתן לו כל זהב שבא, על כן שאלו, רבי מאיזה מקום אתה, וכשומר לו מעיר גדולה כו', אמר לו רבי רצונך שתדור במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות, והשיב לו רבי יוסי בן קיסמא יען שלא בחנתני ולא דברת אתי בדברי תורה ואינך יודע כעת אחר התשובה יותר מחכמת תורתך מתחלה, ורק מה שאמרתי לך שמעיר גדולה אני הבטחת לי הרבה כסף וזהב, הרי זה סימן מובהק שרק המקום גורם לכם ולא התורה, על כן אתם עמי הארצות, אפילו אם אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם איני דר אלא במקום תורה

סיכום קצר:

המרגלים היו נגררים או גוררים, מוסטים או מסיטים? הסתכלות מחודשת על פרשת המרגלים מלמדת אותנו עד כמה מנהיגות צריכה עמוד שדרה חזק. על המנהיג להוביל את העם ולא להיות מובל. מנהיגות שייכת אצל כל אחד מאתנו, בבית מול הילדים, בעבודה ובעוד מסגרות חיים בהם שותף האדם. על המנהיג להנהיג ולא להיגרר אחר רצון העם. יהושע וכלב רוח אחרת היתה להם. גם בדורנו ניתן לראות כיצד העם מצליח לגרור את המנהיגים למחוזות לא בריאים ולא נכונים על המנהיגים לגלות מנהיגות ולא להיות מובלים אלא מובילים.

14. דברים (פרשת דברים) פרק א פסוק כב - כו
(כב) ותקרבון אלי פלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: (כג) ויטב בעיני הדרך ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט: (כד) ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכל וירגלו אתה: (כה) ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר ה' אלקינו נתן לנו:
(כו) ולא אביתם לעלת ותמרו את פי ה' אלקיכם:

15. העמק דבר דברים (פרשת דברים) פרק א פסוק כה (כה) טובה הארץ. כן הוא שאמרו כלם כן וכמש"כ הרמב"ן, ואדרבה יהושע וכלב אמרו טובה הארץ מאד מאד, הכניסו קוץ באליה שבה בכונה פנימית ברצון ה', אבל המרגלים בכלל אמרו רק שהיא טובה בפריה באין מחסור, רק שקשה הכבוש:

16. דברים (פרשת דברים) פרק א פסוק כז - כח
(כז) ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: (כח) אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלות ובצורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם:

17. במדבר (פרשת שלח) פרק יד פסוק כד
ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחריו והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה:
רש"ר הירש
(כד) ועבדי כלב. הוא קם בנאמנות ובלא מורא למען האמת של העניין האלוקי, וכך זכה להיקרא "עבד ה'", שהוא התואר העליון של אדם הפועל למען ה'. היתה רוח אחרת עמו - פירוש, כנראה: רוח אחרת היתה בעזרו, תפיסה אחרת ורצון אחר הצילו אותו מחטא חבריו:

18. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יח
ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו:
רש"י

אשר רוח בו - כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד:

19. משנה מסכת אבות פרק ו משנה ט
אמר רבי יוסי בן קיסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום אמר לי רבי מאיזה מקום אתה אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות אמרתי לו בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד

